

הפיתרון לכלכלה הוא פוליטי

בלומת האינפלציה אסתר אלכסנדר

"העולם הזה", כאחד העיתונים החופשיים האחרונים שנותרו בישראל, ניתח וחה נכונה את הצפוי למשק הישראלי, באמצעות כתבותיה של אסתר אלכסנדר. אך יש הבדל בין ניתוח נכון ובין פיתרונות נכונים, וברשימה זאת אבקש להתירע מפני האשליה שמפיצה אסתר אלכסנדר, כאילו יש בידה פוטנטיים שניתן להנפיקם באמצעות כמה צווים אדמיניסטרטיביים, להצלת המשק הישראלי.

אסתר אלכסנדר טוענת שממשלת הליכוד (עד לעידן ארידור), וממשלת המערך שלפניה, סברו בטעות כי בלימת האינפלציה פירושה ספיגת עודפי-ביקוש. במובן האופרטיבי פירוש הדבר הוא קיצוץ בשכר הריאלי באמצעים שונים: אייתשלוס תוספתיותוקר מלאה, קיצוץ סובסידיות, מיסוי ישיר כבד ומיסוי עקיף לאורך תהליך הייצור. אמצעים אלו גרמו לקיי טוב בחלוקת ההכנסות. בידי ציבור גדל והולך היו פחות ופחות הכנסות פנויות - ובידי חלק קטן של הציבור התרכזו חון רב שלא פנה לביקוש ולהשקעות בייצור. כך נוצרו שני שווקים: אחד אכסקלוסיבי, שבו קיים עודף ביקוש כתוצאה מהצטברות ריווחי הון אינפלציוניים שאין עליהם מס, והשני - שוק עממי שבו הולכים ויורדים הביקושים מצד השכר. מה שצריכות לעשות הממשלות, אם כן, הוא להחזיר למשק את האיוון בין השכר ובין ההון. אם זה ייעשה, לא תגרום האינפלציה מצד התוצאות (הממשלתיות) לאינפלציה מצד הביקושים. העלאת השכר הריאלי תגרום להרחבת השוק העממי, לפי תוח והגדלת הייצור.

ייצור חשוב, שהחשבונות האקדמיים זנחים אותו: השכר והעבודה. אך למרות הלהט והצורה הרדיקלית המאפיינים את מאמריה של אלכסנדר, חשוב לזכור שהצעותיה אינן

מכאן כבר עשתה מה שמציעה הכלכלנית אסתר אלכסנדר - והמיתון הגיע

חורגות הרבה מעבר למדיניות הכלכלית המוצהרת של מפא"י בשנות החמישים והשישים. גם מפא"י השתמשה במדיניות של פיקוח הדוק על שוק ההון, הורידה את שיעור הנוזלות בתקופות מסויינות, יצרה עשרות שיערים, כלמה את ההכנסות משכר דירה, סיבסדה את האשראי לייצור ולייצוא, הטילה פיקוח על המחירים והעלתה את השכר לחלק מחברי ההסתדרות הוותיקים הרבה מעבר למוד הרישמי.

זה היה טוב אולי, לשנות החמישים והשישים, אך לא מנע את תקופת הסטגנציה באמצע שנות השישים, תקופה הידועה כ"מיתון". היציאה מן המיתון דאז

מניתוח זה גוזרת אסתר אלכסנדר את הצעותיה: לחזור למדיניות של פיתוח, לפקח על חלוקת ההכנסות על-ידי מיסוי על ההון הפיננסי ולשלם תוספת יוקר חודשית לשכירים, לחזור לפיקוח על מטבע חוץ ולשיטת "מאה השערים" - ליצואן, ליצרן וליבוי - או - ולחזור לשיטת הפיחות הזוחל. כמו כן היא ממליצה לסבסד מוצרים מסויימים ולהוריד מסים על סוגי יבוא מסויימים, כגון אנרגיה, וכן להוריד את שער הריבית ולצמצם את הנוזלות. במילים אחרות: להגדיל את הביקוש, אך גם לפזרו באופן שיוויוני יותר.

אין ספק שזוהי גישה חדשנית לעומת הגישות המקובלות. גישה זו גם תובעת את עלבוננו של גורם

באה בעיקבות מילחמת ששת-הימים: זו העלתה את הביקוש המיצרפי. הושקעו כספים רבים בייצורים, והיו הזמנות אדירות מצד הסקטור הביטחוני. הגדה המערבית ורצועת עזה צירפו למשק כמעט מיליון צר-כנים-יצרנים חדשים, בעלי מוסר עבודה גבוה ושכר נמוך, ועודפי הון גדולים בזובו במילחמה. אך כפי שהסתבר, היה זה פיתרון לטווח קצר: מאורע פוליטי נוסף - גם הוא מילחמה - השכיח את התוצאות "החייביות" של מילחמת ששת-הימים. היתה זו מילחמת יום-הכיפורים.

מאז אותה מילחמה, שוב אין אפשרות לדבר על

הפתרון לבעיית הכלכליות של ישראל הוא במילחמה - או בשלום

בלימת האינפלציה בלי להתייחס לתקציב הלאומי, ובפרט לתקציב הביטחוני, המפרנס תשלובת צבאית-מיננסית אדירה והתנחלויות רבות מספור. המאורעות המכריעים בכלכלה הישראלית הם פוליטיים-מדיניים, וגם הפיתרון לחלוי הכלכלה הישראלית דהיום לא יתכן ללא התפתחות פוליטית.

מיתרון אחד, אפשרי, דומה לקודם: מילחמה בסייג-נון מילחמת ששת-הימים, "גיוס העם וליכודו", שחיקת עודפי-הון ששרי מוצא, העסקת כוח-עבודה מובטל, בלי-מת שכר, הזמנות גדולות מהסקטור הביטחוני, ואולי כביש שווקים חדשים.

הפיתרון הפוליטי השני: שלום.

מיתרון זה אפשרי רק על-ידי השתלבותה של ישראל במרחב של המזרח התיכון, קודם כל על-ידי סיום הסיכסוך עם העם הפלסטיני והכרה במדינה פלסטינית ריבונית בגדה המערבית וברצועת עזה. רק פיתרון כזה יוכל להביא לקיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון, ולהתפתחות כלכלית תוך שיתוף-פעולה בין המדינות באי-זור, כשכל אחת מהן מממשת את יתרונה היחסי, והן מקיימות ביניהן שיתוף פעולה בפרוייקטים של תיכ-נון, השקעות ושיווק.

מי שסבור שזוהי אוטופיה, צריך לענות על השאלה - מדוע לא? עד מהרה יתברר שעיקר ההתנגדות לפיתרון של שלום הוא מצד פוליטיקאים, קבוצות-הון וקונצרנים תעשייתיים וביטחוניים גדולים, שרובם מצויים בשליטת הבנקים הגדולים, הממשלה וההסתדרות. כך, למשל, מעדיף קונצרו "כור", לפתוח מתפרה במצריים, "סולל-בונה" העובד בישראל במחצית כוחו יעדיף להעסיק כוח עבודה מקומי באפריקה, ו"בנק דיסקונט" מעדיף להשקיע בצפון-אמריקה ובדרומה את ריווחי ההון שהוא גורף בישראל.

שימשון ביכלר, ירושלים

עמוד האש, קו הנפט ופסי הרכבת

בצדק העיר אורי אבנרי לעורכי "עמוד האש", ש"יתנו את דעתם לא רק על התפיסות ההיסטוריות, אלא גם על המילים" (יומן אישי, "העולם הזה" 2270). כתב אבנרי: "בימי, המאורעות", שהערבים קראו להם, המרד הערבי, היינו רגילים לנכות את האויב בשם הכנופיות, דיברנו על, אנשי הכנופיות, ראשי הכנופיות, מעשי הכנופיות. הכוונה היתה להתייחס לצד השני כאל כנופיות-שוודים או כנופיות-רוצחים. בלהט הקרב זה היה בסדר גמור. אך בינתיים עברו ארבעים וכמה שנים. מותר לנו, כיום, לקרוא לצד השני בשמו... אבנרי מזכיר שמות - פ'רי עבד-אל-האדי, פאוזי אל-קאוק'גי ועבד-אל-קאדר אל-חוסייני - וקובע: "הם היו מפקדים פלסטיניים. פיקודיהם היו צעירים עירויניים וכפרים, שהתגייסו על פי קריאת המוסדות הלאומיים שלהם, כדי להגן על מה שנראה להם כמטרתם הלאומית."

במפקד אחר, עבד-אל-רחים חאג' מוחמד, על התואר "מפקד המרד", איזור פעולתו היה מדרום טול-כרם. בתום המרד ברח מן הארץ. ב-1941 נרצח בבולגריה. בספטמבר 1938 הופץ בגבולות מושבות השרון כרוז בשפה העברית, שהופנה "אל העם היהודי בארץ ומחוצה לה".

להלן הנוסח המלא: כשקמנו בהתקוממותנו סמכנו קודם כל על אלוהים. ונעור וקם העולם הערבי והמוסלמי לעזרה, וסעד לנו במילחמת שיחורינו הקדושה, והמאחורי העולם הערבי אהדת העולם הדמוקרטי.

שלוש שנים עברו כבר על התקוממותנו זאת, ונש-ארנו עומדים במערכה ללא רתיעה מפני אמצעי ההרג החדישים וחוקי האימפריאליזם הקטלני. תקיפים עמך-נו ונתגדל אמונתנו והכרתנו בידיקת מילחמתנו הלאומית.

כמיהתנו לחופש, הצלת מולדתנו מסכנת האימפריאליזם הבריטי ובה-בריתו הציונית הם אשר הניעונו למילחמתנו זו. תנועתנו היא תנועת שיחרור לאומי ומתכוונת נגד האימפריאליזם והציונות ולכל מי שעומד למיכשול לנו בדרך החופש. תנועתנו אינה נשענת לכן לחלוטין על איבה דתית או גזעית.

האנגלים ומנהיגי הציונות, "המתאנגלים" מעלימים מכס במזיד אמת זו, ומציגים את התנועתנו כדתית וגזעית. כוונתם היא להשאירכם אויבים לנו, למען יוכלו גייס אותכם להגשמת החלוקה והגנת האינטרסים הבריטיים והציונים, שמירת קו הנפט, הרכבת והגבולות, ולו הביא דבר זה השמדה לערבים ולכם גם יחד.

מנהיגים הציונים הבוגדים מרמים ומנצלים אותכם עתה להגנת ענייני האימפריאליזם, כמו שהולכו אותי-ככם שולל בהביאם אותכם ארצה ובתארם לכם אותה כ"זבת חלב ודבש". באמצעות מנהיגים הבוגדים מסי-תה אותכם בריטניה לצאת נגד הערבים, כשהיא מתיי-מרת לעמוד לימנכם תמיד.

אנו דוחים את החלוקה, רוצים לשחרר את פלש-תינה כולה מעול האימפריאליזם ולהקים ממשלה דמוק-רטית בנחרת בארץ. ואשר ליהודים, הרי הם יחיו בשלום כמו שחיו לפני בוא האנגלים וכמו שהנם חיים כיום בארצות ערב שונות. ושקר הוא כי כוונתנו, "לזרוק אותכם הימה" או שנתנהג איתכם כפי שמתנהגים באירופה. זמן רב היו היהודים בצל הערבים והמוסלמים. והאם עשה נעשה להם, כפי שהגנו עדים היום באי-רופה? האם לא היו חכמיכם ברפואה ובפילוסופיה, דוגמת בן-ימין, צד בצד עם חכמי הערבים בחצרות הנסיכים בספרד? וחיו בשלום בתקופת העותומנים ובימי המלך פייסל וגאזי ביראק?

זו היא התחיבותנו לכם להבטיח את שלומכם וחופשכם כל זמן שלא תפעלו בשיתוף עם האימפרי-יאלים נגדנו. עד כאן דברי הכרוז, המסתיים כך: "ושלום, מפקד המורדים עארף עבד-אל-ראזק".

א. פינקלשטיין, חיפה

אחד המפקדים האלה, עארף עבד-אל-ראזק, בן הכפר טיבה, שהיה ידוע גם בשם אבו-פייסל, השאיר אחריו עדות מאותם ימים סוערים של 1938 - כתובה עברית. ראויים הדברים לפירסום, לתשומת-ליבם של עורכי "עמוד האש", הצופים והקוראים.

אבו-פייסל היה חבר מישרד המרד הערבי והתחרה